לד: המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

וחזר ואמר איני משלם [מאי] מי אמרינן מהדר קהדר ביה. מכאן מוכיח ר"ת דאם אמר לחברו השבע ועול קודם שנשבע יכול לחזור בו ולומר אשבע ולא אשלם וכפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכח. ושם) דאמר עבדי גנבת והלה אומר מכרתו לי לרגוך השבע וטול ונשבע אינו יכול לחזור בו לא גרם נשבע בלא וא"ו דמשמע שבע"כ ישבע וכרים שבועת הדיינים (שבועות דף לט. ושם ד"ה אם) דאמר אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד לא כפרש"י שפוטרין אותו לפי שאינו יכול לחזור בו אלא יש לומר מסלקין אותו מב"ד כדי שיתביים לחזור ולומר אשבע מיהו שוב פירש ר"ת בתשובה אחת דשפיר גרסינן נשבע בלא וא"ו וישבע בע"כ והא דאמרינן בפרק זה בורר (סנהדרין דף כד. ושם: ד"ה אלא) גבי נאמן עלי אבא ואבין מחלוקת לאחר גמר דין אבל קודם גמר דין דברי הכל יכול לחזור בו הכא אפילו קודם שנשבע אינו יכול לחזור בו דכיון שקבל עליו לשלם אם ישבע זה שכנגדו הוי כמו לאחר גמר דין והכא דקאמר מהדר קהדר ביה לא שיוכל לחזור אלא רולה הוא לחזור אף על פי שאינו יכול ולא מקרי ליה כפילא משום דאטרחיה לב"ד כדאמר בסמוך גבי ההוא דאפקיד כיפי וכה"ג איכא בפ' יש נוחלין (ב"ב דף קלח.) מדאשתיף קנינהו וכשלוח לבסוף מהדר קהדר ביה פירוש רולה לחזור ואינו יכול:

הריני משלם ומת בו'. תימה איך ישלם לבני הנפקד כפל הא אין אדם מוריש קנס לבניו כדאמרן בריש פרק נערה שנתפתתה (כתובות דף מא.):

שאל מן האשה. פי' רש"י פרה מנכסי מלוג שהקרן שלה ופירות לבעל ובקשה דמאי קבעי דכי שאל פרה מן האשה כאילו שאל הפירות מן הבעל וכשאילם הפרה לבעל כאילו אילם הקרן לאשה ויש לישב ששאילם לבעל מלקו כמו שהאמה שוה לפירותיה ולא שילם הקרן וגרע משילם לאחד משותפים מלקו דהתם שילם קרן ודוחק ויש לפרש שאל מן האשה כשהיתה פנויה שהיו שלה הקרן והפירות וניסת דהשתא שילם הפירות לבעל אפילו נתן הכל לאשה דכיון דנסת יש לו פירות כדין נכסי מלוג וכן אשה ששאלה כשהיא פנויה וניסת ושלמה דהשתא שילם הבעל דהוו הפירות שלו והכי"ן פי' שאל מן האשה ומתה ושילם לבעל מהו דאפילו אם תמלא לומר דשילם לבנים קנה כפילא משום ניחותא דאבוהון אבל בעל לא חיים לניחותא דאשה ולגיאנא דמעכשיו אשה אינה חסה על בעלה וכן אשה ששאלה ומתה ושילם בעל אפי' אם מפקיד מקרי כפילא לבני נפקד משום דרמיס להו משום אבוהון אבל לא מקרי להו לבעל משום אשתו שמתה:

שמא יוציא הלה הפקדון. פירש רש"י ויפסלנו לעדות ולשבועה וקשה לר"ת דכל שכן שישבע הלוה שהוא ידקדק יותר ליישבע באמת כדי שלא יפסלנו המלוה וכי עבדינן תקנה לרמאי וכי תימא דחיישינן שמא המשכון יתקלקל אחרי כן ויוציא עליו לעז אע"פ שנשבע באמת ז"ל"כ מאי פריך בשמוך כי משתבע מלוה נמי לטרח ליה ולייתי והשתא לי שוה יותר אם כן נשבע לשקר וכל שכן שיהיר בשבועתו וגרלה לרבינו תם כפירוש רבינו חננאל דגרלה כמו שבועה לבטלה וגגאי הוא לישבע היכא שהדבר מתברר אחרי כן שהמלוה יוציא את הפקדון אבל כי רמינן לה על המלוה לא ישבע עד שידע שלא יוכל למלאה וא"ת אמאי לא חשיב הא בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד: ושם ד"ה ואלו) עם הנשבעין ומוטלין דליכא למימר תנא ושייר דאלו קתני בפ"ק דקידושין (דף מז: ושם) גבי אלו מעמידין לסם ויש לומר דלא חשיב התם אלא לאותם שאין יכולין לישבע כגון גזלן וחובל דיכרים הדברים כיון שנכנס שלם בניתו ונתקוטטו ולא אבל שהוא אבלו וכן בחנוני אינו יכול לישבע בע"כ שאינו יודע אם נתן חנוני לפועלים וכן שכיר שאין בעה"ב יכול לישבע לפי שהוא טורד בפועליו ומהאי טעמא נמי במולות הולאות על נכסי אשתו אמרי' בפרק האשה שנפלו לה כו' (כתובות דף פ. ושם ד"ה יבבא) ישבע כמה הוציא ויטול דאין האשה בעלה ולא חשיב לה פ' כל הנשבעים דהוי בכלל שכיר אבל הכא הלוה יכול ליישבע דקים ליה טפי ממלוה אך שלא רלו אבמים גזירה שמא יוציא הלה כו': [וע"ע תוס' כתובות פ. ד"ה ישבע ועוד שם פז: ד"ה ואלו]:

מגו

וחזר ואמר איני משלם מאי מי אמרינן מהדר קא הדר ביה או דלמא במלתיה קאי ודחויי הוא דקא מדחי ליה אמר הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדחו ליה שלמו בנים מאי מצי אמר להו כי אקנאי כפילא לאבוכון דעבד לי נייח נפשאי לדידכו לא או דלמא לא שנא שילם לבנים מאי מצו אמרי ליה כי אקני לך [6]אבונא כפילא דעבדת ליה נייח נפשיה אבל אנן לדידן לא או דלמא לא שנא שלמו בנים לבנים מאי שילם מחצה מאי שאל שתי פרות ושילם אחת מהן מאי שאל מן השותפין ושילם לאחד מהן מאי שותפין ששאלו ושילם אחד מהן מאי שאל מן האשה ושילם לבעלה מאי אשה ששאלה ושילם בעלה מאי [7]תיקו [8]אמר רב הונא [9]משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו מאי טעמא חיישינן שמא עיניו נתן בה מיתיבי [10]המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ואמר לו סלע הלוותיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוותני עליו סלע היה שוה פטור [11]סלע הלוותיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוותני עליו שלשה דינרים היה שוה חייב סלע הלוותני עליו ב' היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוותיך עליו סלע היה שוה פטור סלע הלוותני עליו שנים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוותיך עליו ה' דינרים היה שוה חייב מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון [12]אהייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה היא דהא קא מודי מקצת הטענה אלא אמר שמואל ארישא מאי ארישא אסיפא דרישא סלע הלוותיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוותני עליו שלשה דינרין היה שוה חייב דשבועה גבי לוה הוא ואמור רבנן לשתבע מלוה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואם איתא

ואמרו בניו אין אנו משלמין. (6) לא הספיק לשלם עד שמת: **שלמו בניו.** והאב לא הספיק לומר הריני משלם עד שמת: **דעבד לי נייח נפשאי.** פעמים רבות עשה לי קורת רוח: **שילם לבנים.** מתו הבעלים ונגנבה ואמר השומר לבנים הריני משלם או שילם מהו: **שלמו בניו לבנים מהו.** לזיכא שום לד ניחא נפשא נאלו שהם קיימים שלא הם ולא מהיסם עשו קורת רוח לאלו ולא מהיסם של אלו קיבל קורת רוח מבני השומר: **או דלמא.** כיון שהיסם הראשונים הוה להו ניחא נפשא בהדדי קנו כפילא אף בנים מן הבנים: **שילם מחצה.** מתחילתו אמר הריני משלם מחצה ולא יותר: **מהו.** לקנות אני הכפל: **שאל שתי פרות.** אם מימני לומר לא קני מחצה שאל שתי פרות ונגנבו ואמר הריני משלם אחת ולא אמר מתה מחצת מלאכה: **מהו.** לקנות כפל שלה מי אמרינן כיון דפרה שלימה שילם קנה או דלמא כיון דמרוייהו חד פקדון הוו ואינו משלם את שתיהם לא אקני ליה כפילא שהרי הוא נפסד על ידו: **ושילם לאחד מהם.** מלקו אני דמיה שעליו מהו לקנות חלקו המגיעו מי אמרינן כל הקרן שלו שילם או דלמא בעינן עד שישלם כל הפרה: **ושילם לאחד מהם.** אני דמיו שעליו: **מהו.** שיקנה אני הכפל מי אמרינן הרי שילם כל המוטל עליו: **שאל מן האשה.** פרה של נכסי מלוג שהקרן שלה והפירות לבעל: **ואילם.** הפרה לבעל: **מהו.** לקנות הכפל מי אמרי' כיון דקרן לאו דבעל הוא לאו משלומין מעליא ניהו ולא קני כפילא או דלמא כיון דאפוטרופוס הוא על הנכסים ואוכל הפירות בעלים הוי עלייהו ומשלומין הן: **אשה ששאלה.** לזיכך קרקע מלוג שלה: **משביעין אותו.** אמתני' קאי אע"פ שהוא משלם כדקתני שילם ולא רלה לישבע משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו: **שקל.** אני סלע: **פטור.** הלוה מן השבועה שאין כאן הודאה במקצת: **חייב.** לישבע שכך היה שוה ומשלם לו דינר שהודה לו: **ושתים היה שוה.** והלוה תובע את המלוה את יתר דמיו. וקא סבר האי תנא המלוה על המשכון שומר שכר הוא: **פטור.** מן השבועה שאין כאן הודאה אחייב לו כלום: **ויוציא הלה כו'.** ויפסלנו: **אהייא.** קאי מי נשבע דקתני בה: **אילימא אסיפא.** אחיוב דסיפא: **תיפוק ליה כו'.** ולמה ליה למתני טעמא בשמא יוציא הפקדון ויפסלנו לעדות ולשבועה: **מאי ארישא.** הא רישא פטור קתני: **אסיפא דרישא.** אחיוב דקתני בריש קאי: **לשבע מלוה.** שלא היתה שוה אלא שקל ויטול שקל דכיון דאיכא שבועה על הלוה מן התורה אי אתה יכול לפוטרו בולא כלום ומשום תיקון עולם שלא יפסל ישראל שקלוה לשבועה מייה ושדיוה אמלוה: **ואם איתא**

מסורת הש"ס

(6) גי' רש"ל כפילא אבונא. (ז) לעיל ה:, (ח) שבועות מג., (ט) [שם: ע"ש], (י) [ועיין תוס' בבא קמא עב. ד"ה תיפוק מי'], (יא) ג"ל מכל מקום. רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואמרו יכו' משלמים ודאב לא הספיק:

מוסף רש"י

משביעין אותו. שומר שכר שטען ונגנבה וחייב עצמו בתשלומין (שבועות מג:). חיישינן שמא עיניו נתן בה. דוחה לקנותה כדמיס (שם). מי נשבע. כמה היתה שוה. מי שהפקדון אצלו. המלוה (שבועות מג:). **ויוציא הלה את הפקדון.** ומתוך לא דקדק זה בשמא ויפסלנו לעדות ולשבועה (שם).

רבינו חננאל (המשך)

המשכון וטרון המלוה כי הלוותיך עליו ד' דינרין והיה שוה שני דינר הריני מחשב על ב' דינרין דמי המשכון שאבד מפני שאמרו חכמים כשומר שכר אני שמשלם הגניבה והאבידה עכשיו חייב אתה לתת לי ד' דינרין תשלום הסלע [illegible] לא כי אלא ד' דינרין הלוותני וד' היה שוה המשכון ולא נשאר לך כלום פטור הלוה משבועה דאורייתא שהרי לא הודה לו בפקדת מן התביעה אבל אם [שנן] הלוה סלע הלוותני גי' דינרין היה שוה המשכון ונשאר לך עלי דינר והמלוה אמר לא היה שוה המשכון אלא כ' דינר ונשארו לי עליך כ' דינר כיון שהודה בדינר חייב לשלם (על) הדינר וישבע על הדינר האחר שבועה דאורייתא והנן בהדא מתני' מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואינו שוה ג' דינר כמו שנשבע ונמצא הלה חשוד על השבועה.

רבינו חננאל

שלמו בני שואל למשאיל או ח) לבני המשאיל או שילם מחצה ולא הספיק להשלים הנשאר עד שנמצא הגנב או שאל מאשה ושילם לבעלה או שאלה האשה ושילם בעלה או שאל משני שותפין ושילם לאחד מהן או שאלו שני שותפין ושילם אחד מהן אלו כולן עלו בחיקו. וקיימא לן ממון המוטל בספק חולקין. אמר רב הונא ומשביעין. פי' אע"פ שמשלם אמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו חיישינן שמא עיניו נתן בה ותלמוד ארץ ישראל מסייע דגרסינן לא סוף דבר שילה אילא כיון דאמר הריני משלם חוששין ט) שמא שלא שלח בה יד. אמר הריני נשבע וראה שמגלגלין עליו שביעות אחרות חזר ואמר הריני משלם חוששין. אמר ר' יוסי לא חייבתו התורה להתמיר עליו אלא להקל עליו שאם רצה לשלם ישלם ואם אינו רוצה לשלם ישבע. היו (לון) ערים שנגנבה באונס הדה היא דאמר ר' אלעזר המוכר קנסיו לאחר לא עשה כלום. ראותבינן אהא דרב הונא הא דתנן המלוה את חבירו על המשכון ואבד ואמר לו סלע הלוותיך ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלוותני עליו ושלע היה שוה שטור וכו' פי' הסלע הוא ד' דינרין והשקל הוא שני דינרין חצי סלע ט) כשאבד

ח) לו שילם השואל לבני המשאיל לו שלמו בני השואל לבני המשאיל:

ט) מיהשלמי לפניהו הכי' אלא כיון דאמר הריני משלם כמי שמשלם. אחר משלם אני מוסמן שמא שלח בו יד וכו' וכל"ל נס מלן.

י) וכשאבד המשכון טען המלוה וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com